

4. Europejski Kongres Speleologiczny

4th European Speleological Congress

Za dwadzieścia lat bardziej będziesz żałował tego, czego nie zrobiłeś, niż tego, co zrobiłeś. Więc odwiąż liny, opuść bezpieczną przystań. Złap w żagle pomyślne wiatry. Podróżuj, śnij, odkrywaj.

Motto Kongresu wg Marka Twaina

W dniach od 23 do 30 sierpnia 2008 odbył się w Lans-en-Vercors (masyw Vercors w pobliżu Grenoble) we Francji IV Europejski Kongres Speleologiczny, zorganizowany przez Federację Speleologiczną Unii Europejskiej (Speleological Federation of the European Union – FSUE) oraz Francuską Federację Speleologiczną (Fédération Française de Spéléologie).

FSUE istnieje od roku 1990 i zrzesza narodowe organizacje speleologiczne z państw należących do Unii Europejskiej (trwają dyskusje czy przyjmować państwa spoza UE). Komisja Taternictwa Jaskiniowego Polskiego Związku Alpinizmu przystąpiła do FSUE w roku 2007 (w odróżnieniu od większości państw, polscy grotolazi nie mają swojej organizacji speleologicznej, tylko są zrzeszeni wraz ze wspinaczami w Polskim Związku Alpinizmu).

W trakcie Kongresu odbyło się zebranie walne, na którym podjęto następujące decyzje:

- FSUE zmieniła nazwę na Europejską Federację Speleologiczną (European Speleological Federation, Fédération Spéléologique Européenne, FSE);
- zostały przeprowadzone wybory uzupełniające do władz. W wyniku rezygnacji ze swojej funkcji Jeana-Claude'a Thiesa, nowym skarbnikiem został Manuel Freire z Portugalii, zaś wicesekretarzem Aleksiej Żalow z Bułgarii. Przy swoich dotychczasowych funkcjach zostali: prezydent FSE – Juan Carlos Lopez oraz sekretarz generalny – Olivier Vidal z Francji.

W Kongresie wzięło udział 2050 grotolazów z 37 krajów, w tym 10 osób z Polski (delegatami

KTJ PZA byli Ditta Kicińska i Marcin Gala), odbyło się prawie 2000 spotkań, pokazano 300 filmów oraz zarejestrowano ponad 2000 wejść do jaskiń, przed-, w trakcie i pokongresowych. W trakcie Kongresu odbyły się liczne sesje, które dały bogaty przegląd szeroko rozumianej problematyki jaskiniowej i krasowej: geologiczna, paleontologiczna, biospeleologiczna, archeologiczna, medyczna, a także poświęcone kartografii i dokumentacji jaskiniowej, sztuce jaskiniowej, historii europejskiej speleologii, etyce, edukacji i nurkowaniu w jaskiniach. Pojawiła się również sesja dotycząca exospeleologii, czyli eksploracji jaskiniowej na innych planetach...

Bardzo dużo czasu organizatorzy przeznaczili na sesje i obrady przy okrągłym stole związane z ochroną jaskiń i obszarów krasowych. Od kilku miesięcy przy FSE działa Komisja Ochrony Jaskiń (European Cave Protection Commission), pod przewodnictwem Christiane Grebe z Niemiec. Zgodnie z przyjętym przez delegatów wnioskiem speleolodzy zaangażowani w działalność komisji będą musieli posiadać rekomendację krajowej federacji będącej członkiem FSE. Głównymi celami Komisji są: działalność lobbingowa, prowadząca do powstania regulacji związanych z ochroną jaskiń na poziomie Unii Europejskiej; powołanie międzynarodowej grupy specjalistów z różnych dziedzin, wspierających komisję; zapoczątkowanie kampanii informacyjnej i uświadamiającej oraz programów edukacyjnych na rzecz ochrony jaskiń i obszarów krasowych.

Od sierpniowego Kongresu do 4 grudnia 2008 trwa akcja, zorganizowana przez Komisję

fot. D. Kicińska

Fig. 1. Masyw Vercors we Francji – miejsce Kongresu i wielu słynnych jaskiń

Fig. 1. Vercors Massif, France – the site of the FSE Congress and many famous caves

fot. D. Kicińska

Fig. 2. W masywie Vercors

Fig. 2. In the Vercors Massif

Ochrony Jaskiń FSE, przy wsparciu członka Parlamentu Europejskiego – Mikela Irujo Amezagui oraz organizacji we wszystkich państwach, zachęcająca do podpisania przez eurodeputowanych PE deklaracji, wzywającej do powstania prawa, bądź dyrektywy dotyczącej ochrony jaskiń, jako dziedzictwa kultury, przyrody i środowiska naturalnego. Autorami deklaracji są Mikel Irujo Amezaga, Rebecca Harms i Csaba Sándor Tabajdi, a jej treść jest następująca:

Parlament Europejski

- uwzględniając konwencję UNESCO dotyczącą ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- uwzględniając art. 116 Regulaminu;

A. mając na uwadze, że nie istnieją obecnie jakiegokolwiek europejskie przepisy lub dyrektywy w sprawie ochrony jaskiń,

B. mając na uwadze, że jaskinie stanowią unikatowe geotopy w europejskim dziedzictwie, które można zachować jedynie poprzez objęcie ochroną samych jaskiń i ich otoczenia,

C. mając na uwadze, że zachowanie elementów dziedzictwa archeologicznego i speleologicznego stanowi podstawę dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego, zwiększając integrację europejską,

1. wzywa Komisję do skutecznego wprowadzenia ochrony kulturowej, zgodnie z art. 151 traktatu UE, odnośnie obszarów krasowych i jaskiń jako obiektów przyrodniczych, a także stanowisk kultury ludzkiej, w celu zapewnienia włączenia środków na rzecz ich promowania we wszystkich dziedzinach polityki UE,

2. uważa, że środki na rzecz rozwoju tych obszarów muszą obejmować:

- (a) systematyczne badanie jaskiń i ich okolic, a także ich dziedzictwa przyrodniczego i archeologicznego;
- (b) ustanowienie ram prawnych służących zapewnieniu ich ochrony, a także środki na rzecz zapewnienia

fot. M. Gała

Fig. 3. Gauffre Berger – jedna z jaskiń masywu Vercors

Fig. 3. In Gauffre Berger, one of the famous caves of the Vercors Massif

nia, aby budowa nowych obiektów i działalność przemysłowa były prowadzone z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i archeologicznego;

(c) zachętę dla zabezpieczenia i konserwacji jaskiń, zapewniając ich badanie przez specjalistów, takich jak: speleolodzy, geomorfolodzy, archeolodzy, biologzy, klimatolodzy, itp.;

(d) pomoc finansową dla projektów, konserwację i renowację;

3. wzywa państwa członkowskie do wspierania, we współpracy z Komisją, ochrony i konserwacji jaskiń oraz ich dziedzictwa archeologicznego;

4. zobowiązuje przewodniczącego do przekazania niniejszego oświadczenia wraz z nazwiskami sygnatariuszy rządów państw członkowskich oraz władzom lokalnym i regionalnym.

Spośród wszystkich prezydentów/ prezesów organizacji zrzeszających grotolazów, tylko polski przedstawiciel – Janusz Onyszkiewicz (prezes PZA) jest jednocześnie eurodeputowanym PE, co ułatwia kampanię informacyjną wśród polskich europosłów.

Dzięki przynależności KTJ PZA do FSE Polacy mogą uczestniczyć w tworzeniu prawa dotyczącego ochrony jaskiń, które będzie dotyczyć wszystkich środowisk zajmujących się jaskiniami i obszarami krasowymi w Unii Europejskiej, bez względu na przynależność do FSE.

Obrady i sesje Komisji Ochrony Jaskiń FSE ujawniły, że z trudem można porównywać udostępnianie i ochronę jaskiń w różnych państwach: ruch jaskiniowy bywa związany zarówno z nauką, turystyką i rekreacją, jak i sportem, jaskinie nie wszędzie objęte są ustawowo ochroną, a tam gdzie są, prawo to nie jest respektowane; udostępnianie jaskiń tzw. nieturystycznych związane jest z posiadaniem uprawnień lub specjalnego zezwolenia (większość państw, zwłaszcza parki narodowe). W Polsce prawo unijne w przyszłości może być pomocne w ochronie jaskiń na obszarach sąsiadujących z rejonami uprzemysłowionymi lub tam, gdzie obiekty te są łatwo dostępne (np.

Jura Krakowsko-Częstochowska, Góry Kaczawskie).

Największą popularnością wśród uczestników Kongresu cieszyły się filmy i prelekcje z eksploracji jaskiń z całego świata, wśród których można było obejrzeć prezentacje z odkryć w najgłębszej jaskini świata – Krubera (ponad 2 km) na Kaukazie w Abchazji, najdłuższej kwarcytowej jaskini Cueva Ojos de Cristal w Wenezueli oraz z jaskiń Patagonii, Peru, Meksyku, Indii, Tajlandii, Kurdystanu, Iranu na Kubie, Hiszpanii, Albanii i in.

Ponadto na Kongresie można było zapoznać się również ze specjalistycznym sprzętem, m.in. nowym systemem do mierzenia jaskiń, który jest zbudowany na bazie dalmierza Disto A3 i umożliwia automatyczny pomiar azymutu, upadu i odległości; zjechać najdłuższą na świecie tyrolką (1100 m), przygotowaną specjalnie na Kongres przez francuskich ratowników jaskiniowych – dzięki której można było osiągnąć prędkość 96 km/h, co zostało zmierzone przez żandarmów francuskich za pomocą radaru, oraz zwiedzić jaskinie i kaniony masywu Vercors.

Masyw Vercors, znajdujący się pomiędzy dolinami Drôme i Isère, z najwyższym szczytem Grant Veymont (2341 m n.p.m.), zbudowany z wapieni urgonu i margli hoterywu, jest jednym z najbardziej znanych obszarów krasowych w Europie. Znajduje się tutaj jedna z najbardziej znanych jaskiń na świecie Gouffre Berger, która w roku 1956 była pierwszą wyeksplorowaną ponad tysiącmetrową jaskinią. Silnie rozwinięte systemy jaskiniowe w masywie znane się z bardzo szybkiej reakcji na zmiany warunków pogodowych na powierzchni. W czasie powodzi wywierzyśka Arbois i Bour-nillon oraz wypływ z jaskinia Luire osiągają razem wydajność 190 m³/s⁻¹.

Ditta Kicińska